

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม*

A CAUSAL FACTOR AFFECTING EFFECTIVENESS
OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL

พระวัชชัย แก้วสิงห์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และ นรวัฒน์ เจริญรัชต์ภาคย์

Phra Tawatchai Kaewsing, Chandej Charoenwiriyaikul and Norawat Charoen-Rajapark

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: s63584917019@ssru.ac.th and chandej.ch@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 8 กลุ่มสาระ นอกจากนี้ยังมีวิชาเฉพาะที่กำหนดให้พระภิกษุสามเณรต้องเรียนตามนโยบายของคณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม คือ วิชาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานในการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาในคัมภีร์พระไตรปิฎกสามารถนำไปเป็นเครื่องมือเผยแผ่พระพุทธศาสนา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณคือ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 320 ราย สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธปรัชญามหายาน ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม มากที่สุด รองลงมาคือ บุคลิกภาพของผู้นำ ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน และการบริหารจัดการ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน และหลักพุทธปรัชญามหายาน ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตามลำดับ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลากรให้กับบุคลากรกลุ่มต่างๆ ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในประเทศได้ และทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อพระภิกษุสามเณรในฐานะศาสนทายาทผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: โรงเรียนพระปริยัติธรรม; มหายาน; ภาวะผู้นำ

* Received March 30, 2023; Revised April 10, 2023; Accepted April 28, 2023

ABSTRACT

Phrapariyattidham Secondary School Department of General Education is conducted using the basic education curriculum B.E. 2551 of the Ministry of Education. There are a total of 8 subject groups as specified by the Ministry of Education. In addition to this, there are also specific subjects that monks and novice monks are required to study according to the Sangha's policy which are the Pali language and Buddhism. They are the basics studying principles of Buddhism in the Tripitaka scriptures and can be used for spreading Buddhism. The objectives of this research were to study the casual factors affecting the effectiveness of Phrapariyattidham secondary school. This research used quantitative research. The sample were the staff of Phrapariyattidham Secondary School epartment of General Education in Bangkok, 320 samples were obtained using a stratified sampling. Data were collected with questionnaire, analyzed by structural equation modeling. The research finding indicated that Mahayana Buddhist Philosophy had the greatest direct effect on effectiveness of Phrapariyattidham secondary school, followed by leader personality, executive leadership according to Mahayana Buddhist Philosophy and management respectively, in addition found that executive leadership according to Mahayana Buddhist Philosophy and Mahayana Buddhist Philosophy had indirect effect on effectiveness of Phrapariyattidham secondary school, respectively. The results from this research of Administrators and personnels of Phrapariyattidham Secondary School Department of General Education, the model can be applied to develop leadership and personnel for various groups of personnel. Under the Phrapariyattidham Secondary School Department of General Education in the country and resulted in the achievement of monks and novices as religious heirs who inherited Buddhism.

Keyword; Phrapariyattidhamma school; Mahayana; Leadership

บทนำ

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา เป็นคลังแห่งภูมิปัญญาในศาสตร์ด้านต่างๆ และดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ในประเทศไทยนอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นส่วนใหญ่แล้ว ก็ยังปรากฏมีพระพุทธศาสนาหายาน อันเป็นนิกายที่บรรพชิตจีน-ญวน และพุทธบริษัทผู้เดินทางเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร นำเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทยจนเป็นที่เคารพศรัทธา และเจริญรุ่งเรืองตามลำดับโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงธนบุรี และต้นกรุงรัตนโกสินทร์พบว่า เริ่มแรกนั้นพระพุทธศาสนาหายานเข้ามาเผยแผ่โดยบรรพชิตญวน และชาวญวนที่อพยพตามองเชียงสือ พระราชนัดดาของเจ้าเมืองเว้ การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาคณะสงฆ์จีนนิกาย

โดยรวมยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการการศึกษาอยู่หลายประการ จากการวิจัยสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยของกองแผนงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่าการศึกษาคณะสงฆ์ไทยมีปัญหาในประเด็นต่างๆ ได้แก่การบริหาร และการดำเนินงานการศึกษาที่คณะสงฆ์รับผิดชอบเฉพาะ การจัดสอบหรือการวัดผลเท่านั้น การจัดการเรียนการสอนการบริหารและการดำเนินงานเป็นเรื่องของทางวัด/สำนัก และท้องถิ่นนั้นๆ คณะสงฆ์เน้นการศึกษาในแนวตั้ง คือการสอบผ่านชั้นการศึกษาสู่ระดับสูงตามลำดับ โดยไม่สนใจปัญหาที่ว่าภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาทั่วถึง หรือไม่การจัดการศึกษาไม่มีการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงหลักสูตรไม่มีหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรเฉพาะกิจที่จะนำมาใช้ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักสูตรที่สนองต่อการบวชระยะสั้น ้วยพื้นฐานทางการศึกษาประสบการณ์ซึ่งต้องศึกษาหลักสูตรเดียวกันทั้งหมด จึงเป็นการยากที่จะศึกษาพระปริยัติธรรมให้ได้ผลดี ครูอาจารย์ คณะสงฆ์ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางในการรับครู อาจารย์ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผล ความสูญเปล่าทางการศึกษาภิกษุสามเณรลาสิกขา ในระหว่างการศึกษาจำนวนมาก การศึกษาพระปริยัติธรรมยังไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะวัดในส่วนภูมิภาค ทำให้ขาดแคลนภิกษุสามเณรที่มีความรู้ทางพระปริยัติธรรมที่จะเป็นผู้นำที่ดีทางการศาสนา นอกจากนี้การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาของชาติทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการจัดการงบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาทั้งในส่วนของผู้บริหารและครูสอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพหลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

การพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องมีหลักธรรมเข้ามาสอดแทรกในการบริหารจัดการ คือหลักพุทธปรัชญามหาญาณ ได้แก่ หลักมหาปัญญา หลักมหากรุณา หลักมหาอุบาย บารมี 6 อัปปมัญญา 4 มหาปณิธาน 4 เพื่อให้การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีแนวโน้มเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ ด้านคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม รวมทั้งเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานทางการศึกษาในระดับกระทรวงเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษา ณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 จำนวน 14 โรงเรียน กลุ่มที่ 13 จำนวน 1 โรงเรียน และกลุ่มที่ 14 จำนวน 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 16 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ.2564 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหาร ครูประจำ ครูพิเศษ ครูบาลี และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 13 และกลุ่มที่ 14 จำนวน 466 คน/รูป เนื่องจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 3 กลุ่ม ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม และจังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 60 รูป/คน ครูประจำ จำนวน 164 รูป/คน ครูพิเศษ จำนวน 158 รูป/คน ครูบาลี จำนวน 18 รูป/คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 66 รูป/คน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 3 กลุ่ม มี 16 โรงเรียน ซึ่งตามเทคนิคการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling: SEM) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่ม 20 เท่าของตัวแปรสังเกต โดยการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกต จำนวน 16 ตัวแปร มีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 380 (19X20) ตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละชั้นภูมิต่อจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกลุ่มที่ 1 จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนวชิรมกุฏ จำนวน 13 รูป/คน 2) โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร. จำนวน 21 รูป/คน 3) โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง จำนวน 14 รูป/คน 4) โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มจร. จำนวน 23 รูป/คน 5) โรงเรียนพุทธศาสตร์วิทยา จำนวน 24 รูป/คน 6) โรงเรียนวัดกาญจนสิงหาสน์วิทยา จำนวน 21 รูป/คน 7) โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล จำนวน 41 รูป/คน 8) โรงเรียนวัดผ่องพลอยวิริยาราม จำนวน 28 รูป/คน 9) โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ จำนวน 18 รูป/คน 10) โรงเรียนวัดเสนหา จำนวน 12 รูป/คน 11) โรงเรียนพระปริยัติธรรมมหาสวัสดิ์วิทยา จำนวน 13 รูป/คน 12) โรงเรียนวัดโกเมศรัตนาราม จำนวน 14 รูป/คน 13) โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์ จำนวน 25 รูป/คน 14) โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระราหู จำนวน 21 รูป/คน กลุ่มที่ 13 จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนมังกรกมลลาวาสวิทยาลัย จำนวน 16 รูป/คน และกลุ่มที่ 14 จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนกุศลสมาครวิทยาลัย จำนวน 16 รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 320 รูป/คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยให้ผู้บริหาร ครูประจำ ครูพิเศษ ครูบาลี และเจ้าหน้าที่ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 320 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM)

ผลการวิจัย

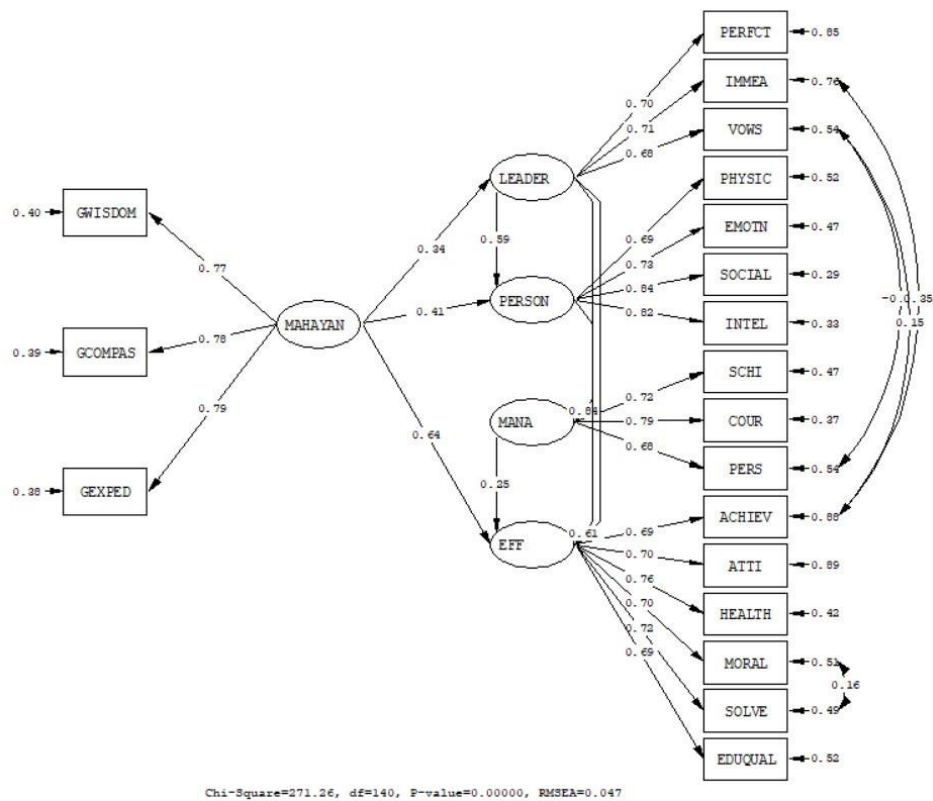
ผลจากการวิเคราะห์แบบจำลอง เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า ตัวชี้วัดการเข้าได้ดีกับข้อมูลทุกตัว และผ่านเกณฑ์ของอัตราเข้าได้ดีกับข้อมูลตามที่นักวิชาการที่พัฒนาเกณฑ์เหล่านี้ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น หมายความว่าข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองเข้ากันได้ดี (good fit) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ดัชนีการเข้าได้ดีกับข้อมูล

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การเข้าได้ดีกับข้อมูล	ก่อนปรับ แบบจำลอง	หลังปรับแบบจำลอง
Chi-square/df	น้อยกว่า 2.00	3.26	1.94
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.077	0.047
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.067	0.048
GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.88	0.95
AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.85	0.92
CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป	0.95	0.99
PGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป	0.67	0.68
CN	ขนาดไม่ต่ำกว่า 200	162.60	229.09

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบจำลอง ดังภาพ 1 รายละเอียดการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 2

ภาพ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง

ตารางที่ 2 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ตัวแปรอิสระ				R ²
		MAHAYAN	LEADER	PERSON	MANA	
LEADER	DE	0.34**	-	--	-	0.54
	IE	-	-	-	-	
	TE	0.34**	-	-	-	
PERSON	DE	0.41**	0.59**	-	-	0.62
	IE	-	-	-	-	
	TE	0.41**	0.59**	-	-	
MANA	DE	-	0.84**	-	-	0.71
	IE	-	-	-	-	
	TE	-	0.84**	-	-	

EFF	DE	0.64**	0.36*	0.61**	0.25**	0.83
	IE	0.35**	0.57*	-	-	
	TE	0.99**	0.93*	0.61**	0.25**	

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักพุทธปรัชญามหายาน (MAHAYAN) มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (EFF) มากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน (LEADER) บุคลิกภาพของผู้นำ (PERSON) และการบริหารจัดการ (MANA) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (EFF) พบว่า หลักพุทธปรัชญามหายาน (MAHAYAN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (EFF) มากที่สุด รองลงมาคือ บุคลิกภาพของผู้นำ (PERSON) ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน (LEADER) และการบริหารจัดการ (MANA) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ขึ้นอยู่กับ ตัวแปรดังต่อไปนี้

1. **หลักพุทธปรัชญามหายาน** เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เนื่องจาก หลักพุทธปรัชญามหายานนั้นมีความสำคัญในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร และบุคลิกภาพของผู้นำ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม พระสันติ สิทธิสมบุรณ์ (ถ่ออาจ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พระพุทธานุญาตว่าทักขมหายาน พบว่า จุดมุ่งหมายของพระพุทธานุญาตว่าทักขมหายาน คือ ปรัชญากับกรุณา โดยในโพธิสัตว์จรรยา คัมภีร์มหายาน มีแนวความคิดที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ 1) การมีศรัทธา 2) การตั้งจิตไปสู่อนุตรสัมมยักสัมโพธิ 3) การตั้งปณิธานหรือการประกาศความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น 4) การบำเพ็ญธรรมเพื่อให้ตนเองมีอำนาจที่จะปฏิบัติได้ตามความตั้งใจที่ประกาศออกไป เช่นเดียวกับ พระมหาจิรศักดิ์ จิรธมโม กล่าวว่า โพธิสัตว์ศีลในพระพุทธานุญาตว่าทักขมหายาน พบว่าสิกขาบทพระโพธิสัตว์ของพระพุทธานุญาตว่าทักขมหายาน ถือปฏิบัติในหลักโพธิสัตว์มรรค โดยกำหนดมาตรฐานจากสมัยเจ้าชายสิทธัตถะทรงผนวชเรียกพระองค์เองว่า “พระศากยโพธิสัตว์”

สอดคล้องกับผลการศึกษา วันทนา เนาว์วัน ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 ผลวิจัยพบว่า (1) แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีทางตะวันตกของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 (2) สภาพปัญหาทั่วไปและคุณลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานของผู้บริหาร

นอกจากผลการศึกษาที่กล่าวข้างต้น ญานุฎกานต์ ดำรงรักษัธัญญา ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ประสิทธิผลทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ มีการแข่งขันกันทางการศึกษาสูงไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีการแข่งขันของกลุ่มวิชาการต่างๆ หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการขับเคลื่อนที่น้อย ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูพัฒนาวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่าครูผู้สอนบางคนมีการสอนตามตำราและใช้เอกสารมากกว่าการใช้สื่อทางเทคโนโลยีและด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือบุคลากรในสถานศึกษามีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังไม่มีความมั่นคงในเรื่องของค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน มีอิทธิพลทางตรงมากเป็นอันดับสองต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพราะภาวะผู้นำตามหลักพุทธปรัชญามหายานกับบุคลิกภาพของผู้นำ มีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานขององค์กร นั่นคือประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่มีปัญญาทางเศรษฐกิจเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีผู้นำเข้าทางเทคโนโลยีมีความสำคัญทางด้านการสื่อสาร ผู้นำควรมีบุคลิกภาพ และลักษณะการทำงานที่มีความสัมพันธ์กันโดยมีความมุ่งมั่นทุ่มเท และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถมองทะลุเป้าหมายสามารถสร้างพลังขับเคลื่อนในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จในด้านการบริหาร ในทำนองเดียวกับ พระภิกษุ อุ่นเรือน ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในเขตอำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1. งานบริหารวิชาการ คือส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่คณะในการวางแผนการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ 2. งานบริหารงบประมาณ คือ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณซึ่งระบุแผนงาน/โครงการ แผนการตรวจสอบ ระยะเวลาในการจัดส่งรายงาน และติดตามการใช้เงินงบประมาณของโรงเรียน 3. งานบริหารบุคคล คือ กำหนดแนวทางและรายละเอียดการให้รางวัล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การประเมินผล การปฏิบัติงาน ค่าตอบแทน และการจูงใจ 4. งานบริหารทั่วไป คือ ส่งเสริมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การประชาสัมพันธ์การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง

นอกจากผลการศึกษาที่กล่าวข้างต้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Scheerens & Bosker ที่เสนอว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางการศึกษาคุณภาพของหลักสูตร/โอกาสทางการศึกษา การกำหนดทิศทางความสำเร็จ เวลาเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลย้อนกลับและการเสริมกำลัง บรรยากาศในห้องเรียน บรรยากาศในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อิสระในการเรียนรู้แนวโน้มการวัดประเมินผล ฉันทามติและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสอนที่มีโครงสร้าง และการสอนที่ปรับได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับ Williams ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลผู้บริหาร และบทบาทของผู้บริหารอันเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาคุณภาพแห่งความเป็นผู้นำ และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินผลกับความเป็นผู้นำที่ทรงประสิทธิผลด้วย

3. **บุคลิกภาพของผู้นำ** มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สอดคล้องกับ Williams ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลผู้บริหารและบทบาทของผู้บริหารอันเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล การศึกษานี้ได้ศึกษาคุณภาพแห่งความเป็นผู้นำ และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการประเมินผลกับความเป็นผู้นำที่ทรงประสิทธิผลด้วย เช่นเดียวกับ Michael ได้วิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขอบเขตการวิจัยนี้มี 2 กลุ่ม คือโรงเรียนมัธยมทั่วไปกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนต่อเนื่องจากมัธยมศึกษา ต่อเนื่องถึงระดับปริญญาตรี ประสิทธิผลของโรงเรียนมี 4 ด้าน คือ อัตราการเข้าเรียน อัตราการลาออก อัตราการเรียนจบ ตามเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และอัตราการเรียนต่อ ประชากรที่ศึกษาเป็นผู้บริหารโรงเรียนแบบเดิม

4. **การบริหารจัดการ** มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม อธิบายได้ว่า ผลสำเร็จของการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำเป็นต้องมีการวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล และการควบคุมองค์กร ประกอบด้วยการบริหารจัดการสถานศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารจัดการบุคลากรการบริหารจัดการด้านการศึกษาคณะสงฆ์และการบริหารจัดการทางเทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับผลวิจัยของ วัชรพงษ์ น่วมมะโน พบว่า การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ปัจจัยด้านครูเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนและการบวนการนิเทศ ตลอดจนมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรครูถือว่าเป็นกลยุทธ์หลักในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ เสริมว่า หลักสูตรเป็นเนื้อหาสาระสำคัญและกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ การบริหารจัดการบุคลากรในสถานศึกษา ถือเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบครูและบุคลากร ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจรับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากร รวมถึงการบริหารจัดการด้านการศึกษาคณะสงฆ์ ได้แก่ ระบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา พระศรีรัตนมุนี (ขวัญรัก เกสรบัว)

สรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม โดยบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมคือ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรมให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจคือ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้าน

วัฒนธรรมคือ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่าง ๆ ให้กับเด็ก และเยาวชน ในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุขคือ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนำธรรมะมาใช้ ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อมคือ พระสงฆ์ควรเป็น ตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน และฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

การร่วมดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น และ ดำเนินการไปในแนวทางที่ทันต่อการ การทำงานในขั้นแรกต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนใน ชุมชนนั้น ๆ ซึ่งสามารถปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วมได้ ศักยภาพของงานสังคมและบริการสังคมได้รับการ ยอมรับ โดยช่วยตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจากหน่วย ราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ การพัฒนาวิธีแก้ปัญหาจากล่างขึ้นบนเพื่อรับมือกับความท้าทายทางสังคม การพัฒนาชุมชน โดยใช้ความสมัครใจที่จะต้องอุทิศตนเอง และ รวมกำลังของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนนั้นให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชน นั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติ และเพื่อให้ประชาชนสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่าง เต็มที่ ความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเมืองการตัดสินใจของประชาชนคาดว่าจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของ ขั้นตอนของรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการของความสามารถความเป็นกลางและความซื่อสัตย์ ความ ถูกต้องของการตัดสินใจของประชาชนเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของขั้นตอนของรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะถูกใกล้เคียง โดยสภาพแวดล้อมของข้อมูลในสังคมเปิดและปิดเช่นเดียวกับทักษะความรู้ความเข้าใจของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถนำข้อมูลเชิงประจักษ์ และปัจจัยมี ขนาดของอิทธิพลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธปรัชญามหายาน แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไป ประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อพัฒนาบุคลากรกลุ่มต่างๆ ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาใน ประเทศ
2. ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามหลักพุทธปรัชญามหายานไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำและบุคลากร ให้กับบุคลากรกลุ่มต่างๆ ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในประเทศได้
3. ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
4. ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามารถนำไป เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามบริบทของพื้นที่ และเป็นข้อมูล พื้นฐานในการกำหนดแผนการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในการส่งเสริมแต่ละด้านให้เกิดความชัดเจน

5. ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คณะสงฆ์จีนนิกาย และโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดการการศึกษาและของโรงเรียนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ และนำไปเป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะสงฆ์จีนนิกาย. (2560). **ตำนานพระอนันตนิกร (พระญวน) พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อนุสรณ์พิธีเด็กหลวงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2551). **การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐกานต์ ดำรงรักษ์ธัญญา. (2559). ประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, 11(4), 187-202.
- ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาสาร. **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย**, 29(2), 139-156.
- พระพิทักษ์ บุญปัน. (2560). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตจังหวัดหนองคาย**. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พระมหาจิรศักดิ์ จิระมโฆ (แสงเงิน). (2555). **ศึกษาโพธิสัตว์ศีลในพระพุทธศาสนามหายาน**. (สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีรัตนมณี ขวัญรัก เกสรบัว. (2558). **ตัวแบบการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 5**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์จังหวัดปทุมธานี.
- พระสันติ สิทธิสมบุญ (ถ่ออาจ). (2554). **การศึกษาเปรียบเทียบการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทกับมหายาน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรพงษ์ น่วมมะโน. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 8(1), 1127-1128.
- วันทนา เนาว์วัน. (2557). **การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3**. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis** (7th ed.). New York. Pearson.
- Michael, C.M. (2003). **The relationship of the transformational leadership of the administrators in America's middle college high school and their feede institutions to selected indicators of effectiveness**. Doctoral Dissertation, School Administration, Secondary Education, Community Colleges, Higher Education, Academic Guidance Counseling, Marshall University.
- Scheerens, J., & Bosker, R. (1997). **The foundations of educational effectiveness**. Oxford: Pergamon.
- Williams, H.J.E. (2001). **Administrator evaluations and their role in relation to effective school leadership**. Doctoral Dissertation, School Administration, University of California.